

Bekappen op werkhogte

Kantelbox zorgt voor minder stress bij klauwbekappen

Sneller werken en minder stress voor de koe. Het klauwbekappen via de kantelbox wint in Oostenrijk aan populariteit. Een vergelijkend onderzoek met een doorloopbox en een kantelbox pleit voor het laatste principe, al staan Nederlandse klauwspecialisten kritisch tegenover de resultaten.

Het bekappen van klauwen is net als in Nederland in Oostenrijk een jaarlijks terugkerend ritueel. Doorgaans gebruiken veehouders en klauwverzorgers een klauwbekapbox waar de koe in blijft staan met de poten opgetild. Ook in Oostenrijk wordt deze zogenoemde 'doorloopbox' gebruikt, maar veehouders bekappen er meer dan de helft van de koeien inmiddels in een kantelbox. In een kantelbox staat de koe vast met haar kop in een sluithek en met drie banden om buik en flanken. Vervolgens wordt de box met de koe erin hydraulisch opgetild, zodat ze op haar linkerflank komt te liggen. Als ze eenmaal ligt, worden allevier de poten met een band vastgezet en de klauwen bekapt met een haakse slijpschijf en messen. Vanwege de omvang en de prijs gebruiken uitsluitend professionele klauwverzorgers de kantelbox. Toch wint de kantelbox aan populariteit volgens Gertrude Pesenhofer, praktiserend dierenarts en verbonden aan de veterinaire universiteit in Wenen. Zij vroeg zich af welke box het snelst werkt en de minste

stress oplevert voor de koe. Samen met haar man en klauwverzorgers Robert Pesenhofer voerde ze op zes melkveebedrijven in de Oostenrijkse provincie Steiermark een vergelijkend onderzoek uit. In totaal volgde Pesenhofer de gevolgen van bekappen bij 207 dieren (201 koeien, zes pinken), waarvan 90 zwartbont, 84 fleckvieh en 33 brown swiss. De koeien werden in twee groepen verdeeld: koeien die bekapt werden in de kantelbox en koeien die werden behandeld in de doorloopbox. Van 178 koeien werd in de periode rondom het bekappen dagelijks de melkproductie gemeten, de overige bekapte koeien liepen droog. Tijdens het bekappen scoorde Pesenhofer de koeien op kreupelheid. Om de gevolgen voor stress te meten werd het gehalte aan het stresshormoon cortisol in de mest gemeten op verschillende tijdstippen. Steeds dezelfde klauwverzorgers bekapte de dieren en hij hanteerde bij alle dieren dezelfde werkwijze. De tijd van het bekappen en vastzetten werd geregistreerd, maar ook de mate waarin een koe zich verzette tijdens het bekap-

Boven: de koe staat klaar om gekanteld te worden
Rechts: de koe ligt vast in de kantelbox

pen (slaan met poten en kop) werd gescoord.

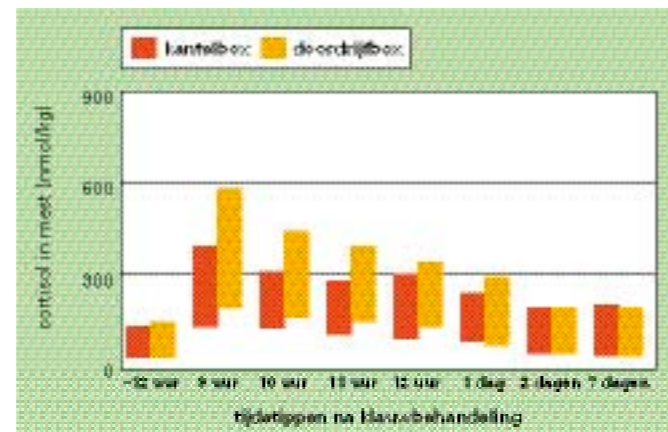
Sneller en minder stress

Het bekappen van koeien veroorzaakt stress. De onrust in de stal, het opdrijven en het daadwerkelijk bekappen zorgden ervoor dat een dag na het onderzoek van Pesenhofer de dieren gemiddeld 0,6 kg minder melk produceerden. Twee dagen na het bekappen was het productieniveau weer op hetzelfde peil als voor het bekappen. Er zat geen signifi-

cant verschil in de productiedaling tussen beide groepen. Dat bekappen stress oplevert, bleek ook duidelijk uit de mestproeven. Pesenhofer zag

Figuur 1 – Stresshormoon cortisol gevonden in mest na bekappen via verschillende klauwboxen

een duidelijke verhoging van cortisol bij zowel de kantelbox als de doorloopbox. Figuur 1 laat zien dat er verschillen waren tussen de behandelmethoden, waarbij de hoeveelheid cortisol weer-

gegeven is in nmol/kg mest. De koeien uit de groep van de kantelbox hadden minder stress en de cortisolwaarden waren sneller op normaal niveau. Dat kwam overeen met de visuele waarneming. Koei-

en uit de groep met de kantelbox vertoonden veel minder verzet dan koeien uit de groep doorloopbox. 'De mindere stress in de kantelbox ontstaat mogelijk doordat de koeien merken dat

Piet Kloosterman: 'Factor tijd bepalend voor hoeveelheid stress'

'Kantelboxen zijn zwaardere machines waarmee je niet in alle stallen kunt komen, veehouders hebben er moeite mee dat de koe op haar zij wordt gelegd, het is een hele investering en de werkhouding zorgt ervoor dat je de klauwen niet even hoog kunt maken, zoals wij dat wensen.' Piet Kloosterman,

hoofd vakgroep Klauwverzorging van PTC+ in Oenkerk, somt een aantal redenen op waarom de kantelbox in Nederland niet aanslaat. 'Ook in Duitsland en Frankrijk werken ze er wel mee, maar de capaciteit is een stuk lager dan bij de doorloopboxen. In Amerika zie je daarom een afname van de kantelboxen.'

Die uitspraak staat haaks op de conclusie van Pesenhofer en ook zet Kloosterman vraagtekens bij het feit dat de koeien minder stress hebben in een kantelbox omdat ze vaster liggen. 'De omgang van een persoon met het dier is bepalend en ook is belangrijk dat de afstand van de box naar de stal niet te groot is.

Nervuze mensen stressen koeien.' Volgens Kloosterman staat een koe die muurvast ligt, juist stijf van de stress. 'Je moet de koe iets vrijheid geven, dan voelt ze zich rustiger. Ik denk dat de factor tijd het belangrijkste is, hoe korter de koe in de box staat, des te minder stress ze heeft.'

Gertrude Pesenhofer: 'Behandelduur belangrijk voor de hoeveelheid stress'

verzet zinloos is', probeert Pesenhofer een verklaring te geven voor de verschillen. Je zou juist verwachten dat koeien meer stress hebben in een kantelbox omdat ze in een onnatuurlijke houding worden gedwongen. 'De koeien hebben in een kantelbox minder bewegingsvrijheid, de poten zitten vaster dan in een doorloopbox. Ze geven zich sneller gewonnen', aldus Pesenhofer. In haar onderzoek keek ze ook naar de tijdsduur van het bekappen en ook die viel gunstig uit voor de kantelbox. Gemiddeld was de klauwverzorgers 11,1 minuten bezig met een koe in de kantelbox en 15,9 minuten met een koe in de doorloopbox. Deze relatief lange behandeltijd ontstond doordat de koeien stuk voor stuk aan het halster naar buiten werden gehaald waar de boxen stonden. In de doorloopbox werden de poten kruislingsgewijs twee aan twee opgetild. Pesenhofer linkt de onderzoeksresultaten aan elkaar en trekt hieruit een belangrijke conclusie. 'Je mag aannemen dat de duur van de behandeling een grote invloed heeft op de hoeveelheid stress die de koe uiteindelijk heeft. Maar het korter bekappen en het steviger vastzetten van de koe laten zien dat de kantelbox voordelen biedt ten opzichte van de gangbare doorloopbox.'

Jaap van der Knaap